Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors)
MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue
Arhipelag XXI Press, 2018

THE ADJECTIVE IN THE MEDICAL TERMINOLOGY

Eugenia Mincu

Assoc. Prof., PhD, Institute of Philology, Moldova

Abstract: the medical terminology is a field of specialized supplementary knowledge. The medicine terms are conceived as terminological units which bring supplementary knowledge, ensure specialized communication in medicine and own a motivated representation.in the medicine domain specialized knowledge unites are o two types:

a) Linguistic units: lexical units (cord, abdomen, intestin etc.), phrase logical units, (Faţa lui Hippocrate „the dying symptom"; capul meduzei „sign in the cancerogen affection" etc.) fixed / relatively fixed syntagmic units (cord astenic, coloană vertebrală etc.).

b) Nonlinguistic units: symbols (pharmaceutical terminology: names of vitamins, mineral salts etc.), formulas (pharmaceutical terminology: acids, oxides etc.).

At a morphological level, the linguistic units are referred to nouns, adjectives, and verbs and have the capacity to make references and to classify the information in the medical domain.

Keywords: Medicine, terminology, linguistic unit, adjective.

Introducere

Având drept reper Teoria comunicări terminologice, Maria Teresa Cabré în *La terminologie, une discipline en évolution: le passe, le présent et quelques prospectives* (Cabré, p. 1-12) face o caracteristică a unităţilor terminologice, menţionând următoarele: unităţile terminologice desemnează un câmp de cunoaştere specializată, specific unui domeniu de activitate; unităţile terminologice au caracter poliedric (= intradisciplinar, implică lingvistica, ştiinţele cognitive, ştiinţele comunicării, pragmatica etc., fiecare disciplină cu o arie proprie de interpretare a unităţii terminologice); nemijlocit în texte specializate, unităţile prototipice, care reprezintă cunoştinţe specializate, sunt unităţi terminologice.

În medicină, natura logică, în funcţie de cunoaşterea „lucrurilor", se referă la **nume** (substantiv), **calitate** (adjectiv), **acţiune** (verb).În articolul de medicină *Aspecte morfologice ale arterei sacralemediane* (2015), se constată că din totalul de 856 (100%) de cuvinte utilizate, 302 (35,2%) sunt substantive, **268 (31,3%) sunt adjective**, 87 (10,1%) sunt verbe şi 199 (23,4%) de cuvinte reprezintă alte părţi de vorbire (adverbe, prepoziţii, conjuncţii, numerale).

În terminologia medicală românească, **împrumuturile din limba franceză sunt *pars leonis*, mai puţine sunt cuvintele din *straticum* şi mai puţine – cele formate pe teren românesc.**

BDD-V4599 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Calitatea în terminologia medicală

Dacă substantivul formează nucleul terminologiei medicale, atunci adjectivul este considerat „brâu de apărare". În terminologia anatomică, adjectivul poate forma termeni complecşi – sintagme libere: mâna *dreaptă*, mâna *stângă* etc.; şi termeni complecşi – sintagme consacrate: *substanţă albă* = măduva spinării; *substanţă cenuşie* = encefal.

De menţionat că adjectivele *albă, cenuşie*, extrase din context, nu mai pot fi raportate la statutul de termen. O altă stare de lucruri o prezintă termenii complecși de tipul: *sept nazal, coloană vertebrală*, în care adjectivul detaşat de substantive îşi menţine statutul de termen, deoarece derivă de la substantive-termeni: *locomoţie → locomotor*; *ţesut → tisular*; *celulă → celular; digestie → digestiv; epiteliu → epitelial; abdomen → abdominal* etc., acestea preluând semnificaţia substantivului.

Criterii de clasificare

La nivel de structură a termenului sintagmatic

În terminologia medicală, persistă termenii complecşi formaţi din două cuvinte: s. → adj.: *fosamandibulară*, *coloana vertebrală*, *palatul moale, palatul dur* etc., dar şi termeni complecşi cu o arhitectonică spectaculoasă (în funcţie de complexitatea informaţională).

Prezența acestora se explică prin exactitatea în desemnarea anatomică a segmentelor corpului uman:

a) s. → adj. → adj. – *plica palatină transversală*, *nod limfatic profund* etc.;
b) s.
↓
s.→ adj. – *cornul ventriculului lateral, margine a osului temporal* etc.;
c) s. → adj.
↓
s. → adj. – *recesul superior al bursei omentale, procesul zigomatic al osului frontal* etc.;
d) s. → adj.
↓
s. → adj.
↓
s. – *creasta etmoidală a apofizei frontale a maxilarului* etc.

Structura termenilor, în mare parte, este preluată preponderent din limba latină, iar manualele şi studiile de anatomie conţin numeroşi termeni sintagmatici în limba latină (Nikolova, 1994).

În articolul *Conformații spațiale ale bursei omentale* (Suman, 2015, p. 112-119), 15 termeni anatomici au o prezență în limba latină: „Cavitatea în cauză, în *decubitus dorsalis*, prezintă un spațiu extrem de larg, în care lichidul patologic se acumulează, ușor, sub stomac și, parțial, în *recessus lienalis*, însă practic nu nimerește în *recessus superior*".

Concomitent, este utilizată şi traducerea termenilor în limba română; astfel, în medicină se atestă sinonimia între termeni latineşti *versus* termeni în limba română: „În adâncime, acest spațiu se împarte cu ajutorul plicei gastropancreatice în *recessus lienalis* și în ***recessus superior***. Lângă ***recesul superior*** se află vestibulul bursei omentale și foramenul epiploic" (*ibidem*).

Frecvent, sunt utilizate adjective ca determinante ale termenului complex: *fisura cerebrală orbitală*. Adjectivul *orbitală* se referă nu doar la substantivul *fisură*, ci determină întreaga

BDD-V4599 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

îmbinare. O situaţie similară este prezentă şi pentru termenul sintagmatic *creasta occipitală externă*.

Acestea sunt, de regulă, adjective spaţiale, utilizate la sfârşitul termenului sintagmatic.

Criteriul morfologic/ derivativ

În mare parte adjectivele sunt de origine latină, împrumuturi din limba franceză şi au la bază:

1. Participiul din limba latină:

a) Participiul în genitiv singular *solvĕre – solventis* → rom. *solvent*.

Alte exemple:

• Terminologia anatomică şi cea histologică: *aferent, eferent, proeminent, ascendent, confluent* etc.

• Terminologia clinică: *alternant, deformant, penetrant, obliterant, latent, incipient, convalescent* etc.

• Terminologia farmaceutică: *adjuvant, anticoagulant, expectorant, repelent* etc.

b) Participiul cu valoare adjectivală, preluat din limba latină: *aorta ascendens* → rom. *aorta ascendentă; arythmia alternans* → rom. *aritmie alternată* etc.

c) Participiul pasiv: s*tereliso, āre, avi,* ***atum*** *– sterelisātus, a, um* (participiul perfect pasiv) → rom. *sterilizat*; *tero, ĕre, trivi,* ***tritum*** *– tritus, a, um* (participiul perfect pasiv) → rom. *triturat*. Alte exemple:

- Terminologia anatomică şi cea histologică: *ataşat, compact* etc.
- Terminologia clinică: *lacerat, obturat* etc.
- Terminologia farmaceutică: *depurat, distilat, diluat, filtrat, dizolvat* etc.

2. Substantivele latineşti. Cuvântul latin *dolor* „durere” este preluat din aforismul *Rubor, tumor, calor, dolor et functio laesa/ Înroşirea, tumefacţia, căldura* (= febra), *durerea şi disfuncţia*
semnele clinice în inflamaţie. Substantivul latin *dolor* este încorporat în categoria adjectivului: *simptom dolor/ doloric, efect antidolor/ antidoloric* etc.

Adjectivele în terminologia medicală sunt formate prin derivare şi prin compunere afixoidată.

1) Derivarea adjectivelor:

a) Prin prefixare. Derivatele prin prefixare aduc un surplus de informaţie spaţială şi sunt utilizate pentru a preciza topografia formaţiunii anatomice. Menţionăm relaţiile de sinonimie şi de antonimie dictate de originea lor (greacă sau latină) (Tab.1):

Tabelul 1. Cele mai frecvente prefixe în derivarea adjectivului

Sursa	**Interioritate**	**Exterioritate**	**Superioritate**	**Inferioritate**	**Circulari-tate**
Limba latină	*Intra-* „în afară”: *intracelular, intrauterin* etc.	*Extra-* „în afară”: *extrauterin* etc.	*Supra-* „localizarea de asupra unei structuri”: *supraclavicular, supraorbital* etc.	*Sub-* „localizarea dedesubtul unei structuri”, „mai puţin”: *subcutanat, sublingval* etc.	

BDD-V4599 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Limba greacă	*Endo-* „intern interior”: *endocelular, endogen* etc.	*Exo-* „în afară, din afară, extern”: *exogen, exocelular* etc.	*Epi-* „deasupra”: *Epigastric*, *epidural* etc. *Hyper-* „de asupra unei norme” (clinică): *hipertensiv, hipervitaminoză* etc.	*Hypo-* „sub limita unei norme” (clinică): hipotensiv, hipoglotic etc.	*Peri-* „alături, împrejur”: *pericardial* etc.

Dintre cele mai productive prefixe utilizate în procesul de formare a termenilor-adjective, menţionăm:

Inter-< lat. *inter* „localizat între formaţiunile anatomice”: *intercostal*, *interarticular* etc.
Infra-< lat. *infra* „sub, mai jos”: *infraclavicular, infraorbital* etc.
Retro-< lat. *retro* „în urmă”: *retromandibular, retroperitonial* etc.
Peri-< lat. *peri* „în jurul”: *pericardial, periarterial* etc.
Para-< lat. *para* „lângă”: *parasternel, paravaginal* etc.
Pre- < lat. *pre* „înainte de, înaintea”: *prevertebral, prenatal* etc.
Post- < lat. *post* „după”: *postnatal, postganglionar* etc.

Sunt atestate, de asemenea, situaţii de *prefixare repetată*: *prepericardial*; fenomenul fiind explicat prin necesitatea de precizare terminologică topografică.

b)Prin sufixare (Mârza *et al*., 2006)(Tab. 2):

Tabelul 2. Situaţii de formare a adjectivului prin derivare sufixală

Substantivul	**Tema substantivului**	**Adjectivul în limba latină**	**Adjectivul în limba română**
-os			
Fibra, ae, f	*Fibr-*	*Fibrosus, a ,um*	*fibros*
Nervus, i, m	*Nerv-*	*Nervosus, a, um*	*nervos*
Petra, ae, f	*Petr-*	*Petrosus, a, um*	*petros*
-ic			
Zygoma, ătis, n	*Zygomat-*	*Zygomaticus, a, um*	*zigomatic*
Lympha, ătis, n	*Lymphat-*	*Lymphaticus, a, um*	*limfatic*
Gaster, tris, f	*Gastr-*	*Gastricus, a, um*	*gastric*
-in			
Canis, is, m	*Can-*	*Caninus, a, um*	*canin*
Palatum, i, n	*Palat-*	*Palatinus, a, um*	*palatin*
-id			
Pterix, pterygis, f	*Pterig-*	*Pterigoideus, a ,um*	*pterigoid*
Lambda, ae, f	*Lambd-*	*Lamdoideus, a, um*	*lambdoid*
-al			
Costa, ae, f	*Cost-*	*Costālis, e*	*costal*
Facies, ei, f	*Faci-*	*Faciālis, e*	*facial*
-ar			

BDD-V4599 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Maxilla, ae, f	*Maxill-*	*Maxilāris, e*	*maxilar*
Mandibula, ae, f	*Mandibul-*	*Mandibulāris, e*	*mandibular*

De remarcat faptul că latinescul ***-al***alternează cu ***-ar:***

Adjectivul în limba latină	**Adjectivul în limba română**
Pulmonālis, e	*Pulmonar*
Dentalis, e	*Dentar*
Lumbālis, e	*Lumbar*

Sunt prezente și adjective, formate de la acelaşi radical, prin intermediul a două sufixe: ***musculos*** şi ***muscular***. Primul este preluat din latină: *musculosus, a, um*, frecvent utilizat în vocabularul fundamental, cu sens de „puternic, plin de muşchi". În medicină, „inima este un organ intern ***musculos***central al aparatului circulator, situat în parte stânga a toracelui, care are rolul de a asigura prin contracţiile sale ritmice … (Sistemul muscular http:/ / www.ymed.ro/ sistemul-muscular-generalitati/ sistemul Muscular). Al doilea adjectiv este un împrumut din limba franceză ***musculaire*** „care aparţine mușchilor", „privitor la mușchi". Termenul este utilizat în terminologia consacrată, dar şi în textele de popularizare a medicinei: „Totalitatea muşchilor formează sistemul ***muscular***" (*ibidem*).

Adjectivele ***median***şi ***medial***s-au format în baza latinescului *medium, i, n* „mijloc"; în limba de origine fiind prezente formele *medianus, a, um* şi *medialis, e*.

În limba română sunt identificate drept sinonime, în terminologia medicală utilizându-se cu predilecţie forma *median*: „Tubul intestinului primar împarte mezenterul primitiv, care este situat pe planul *median* al embrionului pe fețele ventrală și dorsală"(Suman, 2015, p. 112-119); forma *medial* fiind utilizată în lingvistică: *vocală medială.*

2. Compunerea afixoidată este utilizată, în special, în terminologia anatomohistologică: *musculocutanat, costoclavicular, brahioradial, labiodentar, oromaxilofacial* etc.: „ ... partea *posteromediană* a cutiei craniene", „ ... corpul uman este un cilindru anteroposterior ..." etc. „Perturbarea circulaţiei *enteromezenterice* poate fi privită ca o ischemie acută sau cronică".

Anatomo- din *anatomie* este susceptibil a se combina cu termeni autonomi: „În scopul determinării acestor indici „strict vasculari", este primordială efectuarea unei analize complete *anatomoclinice* a particularităţilor de vascularizaţie mezenterică" (*ibidem*, p. 112-119).

Remarcăm tendinţa de **actualizare a adjectivelor savante**. Astfel, adjectivul latin *medicus, a, um* „lecuitor, curativ" se regăseşte într-o serie de termeni, simpli sau complecşi:

- **unitate lexicală autonomă**: *Arta Medica* (denumirea revistei de popularizare a medicinei, municipiul Chişinău);
- **parte componentă a unui cuvânt compus**: *AcasaMedica* (serviciu privat de acordare a asistenţei medicale la domiciliu; *Infomedica* (Centrul computerizat al USMF „Nicolae Testemiţanu").

Criteriul semantic

În funcţie de semnificaţia pe care o deţin, adjectivele în terminologia medicală indică:

1. Apartenenţa la un anumit spaţiu, respectiv, organ: *cavitate bucală, cutie toracică, cutiecraniană* etc.

2. Localizarea unor procese fiziologice, maladii, intervenţii: *fractură craniană, ulcer stomacal* etc.

3. Poziţia: *retrocardiacă, retromandibulară* etc.

BDD-V4599 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

4. Orientarea în raport cu axele şi cu planurile fundamentale ale corpului: *suprafaţa frontală, laterală, mediană* etc.

În terminologia medicală, sunt prezente adjective latine cu semnificaţiile, comparativă şi superlativă, concentrate în radical: *inferior, superior, anterior, major* etc.

Spre deosebire de limba latină, unde acestea sunt plasate în finalul termenilor, în limba română situaţia se menţine doar în anumite poziţii: s. → adj. → adj.: *sulcus palatinus major* → sulcul palatin *major; canalis palatinus* major → *canalul palatin major* etc.

În alte situaţii, adjectivul are o poziţie ordinară:

s. → adj.
↓
s. → adj.: *vena* ***posterioară*** *a atriului stâng* ← *vena atrii dextri* ***posterior.***

Deseori, pentru a înlocui o sintagmă prea lungă în limba română, se preia termenul din limba latină: *muşchiul cel mai lat al spatelui* → *musculus latissimus dorsi.*

Sunt moştenite şi relaţiile de sinonimie, antonimie din limba sursă: v*ena minima* (venă minimă) ≠ *vena maxima* (venă maximă); *pars superior* (parte superioară) ≠ *pars inferior* (parte inferioară) etc.

Concluzii

Cunoaşterea „lucrurilor" medicale implică numele (substantivul), calitatea (adjectivul), acţiunea (verbul). În sistemul terminologic medical, substantivul deţine statut de element static şi formează nucleul terminologiei medicale în opoziţie cu verbul, elementul dinamic.

Dacă substantivul formează nucleul terminologiei medicale, atunci **adjectivul este considerat „brâu de apărare".** Menționăm adjective ca *albă, cenuşie* etc., care extrase din context, nu mai pot fi raportate la statutul de termen și adjective care își menţin statutul de termen, deoarece derivă de la substantive-termeni: *locomoţie → locomotor*; *ţesut → tisular*; *celulă → cel□l□r; dige□ie → dige□iv; epi□eli□ → epi□eli□l; □bd□men → □bd□min□l* etc.

Au fost delimitate mai multe criterii de clasificare a calității în terminologia medicală: structural, morfologic, semantic.

În termeni sintagmatici, adjectivele au rol de precizare a „lucrurilor" de medicină, oferind termenului medical exactitate, și desemnează: apartenenţala un anumit spaţiu, respectiv, organ: *cavitate bucală, cutie toracică, cutiecraniană* etc.; localizarea unor procese fiziologice, maladii, intervenţii: *fractură craniană, ulcer stomacal* etc.; poziţia: *retrocardiacă, retromandibulară* etc.; orientarea în raport cu axele şi cu planurile fundamentale ale corpului: *suprafaţa frontală, laterală, mediană* etc.

Limba latină îşi menţine funcţia nominativă şi poziţia permanentă în terminologia medicală și rămâne a fi „limbă de comunicare", de predare/ învăţare a materiei de medicină (anatomie – *musculus latissimus, tuberculuim majus, ala maior* etc.), demonstrând o dată în plus că *Non est medicina sine lingua Latina.*

BIBLIOGRAPHY

Cabré M. T. La terminologie, une discipline en évolution: le passe, le présent et quelques prospectives, p.1-12, www.upf.edu/ pdi/ dtf/ teresa.../ ca07passe.pdf (vizitat 1.08.2013).
Mârza E. *et al.* Limba latină şi bazele terminologiei medicale. Chişinău, CEP Medicina, 2006.400 p.

BDD-V4599 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Nikolova V. = НиколоваВ., КолеваИ. Lingua Latina Medicinalis. Фондация Отворею общество. София: Издательство Рива - ABC- 90, 1994. 210 с.
Sistemul muscular http:/ / www.ymed.ro/ sistemul-muscular-generalitati/ sistemul Muscular
Suman S. *et al.*Conformații spațiale ale bursei omentale.Angioarhitectonica arterei mezenterice superioare cu privire la ischemia mezenterică cronică. În: *Actual issues of morphology*. Materials of the International Scientific Conference dedicated to 70th year anniversary of Nicolae Testemitsanu State University of Medicine and Pharmacy, Chişinău, October, 15-16, 2015, p. 112-119, p. 119-128.

BDD-V4599 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)